

ضرورت بازتاب سنت تغییر در فیلم‌های سینمایی (بررسی موردی دو فیلم هفت سامورایی و هفت دلاور)*

مصطفی ورمزیار^۱

چکیده

پیروزی حق بر باطل یک موضوع جذاب و مهم برای سناریونویسی و ساخت فیلم، براساس آن است، این پیروزی با تلاش و جدیت در جبهه حق امکان پذیر است این تحول در جبهه حق، سنت تغییر نام دارد و به عنوان یکی از سنت‌های الهی، به این معنی است که تغییر اندیشه، رفتار و کردار یک ملت، مایه تغییر سرنوشت آن جامعه است، و جریان این سنت، یک عنصر اساسی و مهم و زمینه ساز در پیروزی حق بر باطل است، و به خاطر همین نقش مهم و اساسی، بایسته است که در فیلم‌هایی با موضوع نبرد حق و باطل و پیروزی حق، منعکس گردد، این تحقیق با روش توصیفی تحلیلی و با شیوه مقایسه‌ای (مقایسه فیلم‌نامه‌ها با موضوع همسان) سعی در تبیین این ضرورت دارد؛ در این راستا دو فیلم هفت سامورایی و هفت دلاور تحلیل و مقایسه شده و با تحلیل جلوه‌های تصویری در آنها مشخص شده که هر دو فیلم به این روند تغییر توجه کرده‌اند و آن را به نمایش گذاشته‌اند اما این تصویرپردازی در فیلم هفت سامورایی برجسته‌تر است و در فیلم هفت دلاور این مهم، تحت الشعاع صحنه‌های اکشن و ضرورت‌های سینمای وسترن قرار گرفته است.

واژگان کلیدی

فیلم و هنرهای نمایشی، پیروزی حق بر باطل، سنت تغییر، تحلیل فیلم، نقد فیلم، هفت سامورایی، هفت دلاور.

* تاریخ دریافت: ۹۹/۹/۲ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۰/۲۷

۱. سطح چهار حوزه و عضو هیئت علمی مؤسسه آینده روشن (پژوهشکده مهدویت) قم، ایران
(Mova277@yahoo.com).

مقدمه

موضوع حق و باطل به معنای عرفی آن و جدال بین خیر و شر، از موضوعات پرتکرار در فیلم‌های سینمایی است و اگر نمادها را نیز لحاظ کنیم و سناریوهای با نماد حق و باطل را در نظر بگیریم، آمار این فیلم‌ها پرتعدادتر خواهند بود.

روند پیروزی حق بر باطل و خیر بر شر، برخلاف آنچه در فیلم‌های تخیلی نمایش داده می‌شود؛ تصادفی و خیالی نیست بلکه پیرو قوانین حاکم بر هستی است که ما نام سنت‌های الهی را بر آن می‌نهیم.

در نمایش جدال حق و باطل و پیروزی حق لازم است این سیر در نظر گرفته شود؛ تا داستان فیلم باورپذیر بوده و از موضوعات تخیلی فاصله بگیرد.

چیزی که در این روند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، حرکت جمعی حق‌گرایان و تلاش ایشان در راستای این پیروزی است که ما نام سنت تغییر بر آن می‌نهیم در این نوشتار پس از بررسی واژگان، این روند را تشریح کرده و با تحلیل داستان دو فیلم هفت سامورایی و هفت دلاور، موفقیت آنها را در انعکاس این مهم مورد ارزیابی قرار می‌دهیم.

حق و باطل

حق و باطل و خیر و شر، از ابتدای هبوط انسان، در قالب آدم و شیطان تجسم یافتند، خداوند در ترسیم عرصه درگیری حق و باطل می‌فرماید:

گفتیم: همگی از آن، فرود آئید! هرگاه هدایتی از طرف من برای شما آمد، کسانی که از آن پیروی کنند، نه ترسی بر آنهاست، و نه غمگین شوند* و کسانی که کافر شدند، و آیات ما را دروغ پنداشتند اهل دوزخند؛ و همیشه در آن خواهند بود (بقره: ۳۸-۳۹).^۱

بنابراین آیات، حق و باطل بر مدار هدایت الهی معنی پیدا می‌کند، و حق، همان هدایت خالص و باطل، طغیان و سرپیچی از این هدایت است، این در جهان واقع و عالم حقیقت است.

۱. «فَلَمَّا أَهْبَطُوا مِنْهَا جَمِيعاً فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ* وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ».

اما حق و باطل و خیر و شرّی که در فضای تصویرسازی و رسانه‌ای مطرح می‌شود به معنای عرفی آن است به ویژه در هنگام تحلیل محصولات تصویری جوامعی که در کنار خصائص انسانی با مظاهر غیراسلامی عجین شده و مسائلی مانند: شرب خمر، رقص، قمار و برهنگی و... را منافی با روحیه حق طلبی نمی‌دانند، و با این نگاه عرفی، هرطرفی که پیرو خوبی و انسانیت باشد و از خود رفتاری انسانی مانند یاری مظلومان و ضعیفان بروز دهد در جانب حق است و حق‌گرا و حق طلب محسوب می‌گردد، هرچند در رفتار، یا گفتارش هدایت خالص الهی هویدا نباشد و طرف مقابلش که ظالم و زورگواست نیز، باطل نام خواهد گرفت؛ بنابراین مراد این تحقیق از حق و باطل در هنگامه تحلیل این سری از فیلم‌نامه‌ها همان نگاه عرفی است.

پیروزی حق بر باطل

غلبه حق بر باطل در طول تاریخ یکی از سنت‌های الهی است (طباطبایی، ۱۳۹۰ق: ج ۱۰، ۱۲۱ و ۳۰۲-۳۰۳؛ ج ۱۱، ۱۹۶؛ ج ۱۸، ۴۹؛ مطهری، ۱۳۸۳ش: ۴۰۱؛ ج ۲، ۲۳۸ و ۴۵۷؛ ج ۱۸، ۱۵۴؛ سید قطب، ۱۴۲۵ق: ج ۲، ۹۲۱؛ ج ۴، ۲۴۳۹؛ ج ۵، ۲۶۶۶؛ زحیلی، ۱۴۲۲ق: ج ۳، ۲۴۶۰؛ عاشور، ۱۴۲۷ق: ۳۵۳-۳۵۵؛ الخطیب، ۱۴۲۵ق: ج ۲، ۳۰۷-۳۱۵). این سنت با نام‌های احقاق حق، ازهاق باطل و پیروزی حق بر باطل نیز شناخته شده است. بنابراین برخی دانشمندان، این سنت می‌تواند زیرمجموعه قانون تنازع بقاء و باقی ماندن اصلح در مبارزه میان صالح و فاسد باشد و حق و مسیر الهی به این دلیل که با مصلحت و فطرت و طبیعت هماهنگ است، به عنوان اصلح باقی خواهد ماند و باطل به دلیل ناهماهنگی با این نظام از بین خواهد رفت (رشید رضا، ۱۴۱۴ق: ج ۵، ۲۶۰).

پیروزی نهایی از آن حق است؛ زیرا خداوند نظم جهان را به گونه‌ای رقم زده که هر نوعی به هدف وجودی خودش برسد مشروط به این که بر مسیری که برایش معین شده حرکت کند و انسان هم از این قاعده مستثنی نیست، پس اگر بر مسیر فطرت حرکت کند و از آن منحرف نگردد به هدف خود که عاقبت نیکو و حیات طیبه است خواهد رسید (طباطبایی، ۱۳۹۰ق: ج ۸، ۲۲۴-۲۲۵؛ ج ۱۰، ۱۱۰-۱۱۱؛ سید قطب، ۱۴۲۵ق: ج ۴، ۲۳۶۵).

بدیهی است جریان سنت غلبه و پیروزی حق، که نتیجه جریان سنت نصرت الهی

است (ابن کثیر، ۱۴۱۹ق: ج ۷، ۳۱۶: آلوسی، ۱۴۱۵ق: ج ۱۳، ۲۶۴)، و در برخی موارد با امدادهای غیبی همراه است، اما با مانند سایر سنت‌های الهی تابع قانون علت و معلول است و این غلبه بی دلیل و بدون علت رخ نخواهد داد؛ بلکه ابتدا بایستی جبهه حق در خود این قابلیت را ایجاد کند و حرکتی از خود نشان دهد تا شایسته نصرت الهی بشود، این حرکت را به نام سنت تغییر می‌شناسیم و مفاد آن به صورت اجمال این است که تا افراد یک جامعه جنبش و خیزشی از خود نشان ندهند و اقدامی در راستای تغییر سرنوشت خود نکنند خداوند تغییری در سرانجام ایشان نخواهد داد.

سنت تغییر

سنت تغییر یکی از سنت‌های الهی است؛ (سعید، ۱۴۰۴ق: ۳۱-۴۵؛ محزون، ۱۴۳۲ق: ج ۱، ۲۱۱-۲۳۵، ج ۲، ۴۳-۱۰۵؛ الخطیب، ۱۴۲۵ق: ج ۲، ۵-۱۲؛ مقدم، ۱۳۷۶ش: ۳۰۷) که با عنوان «تغییر نعمت» نیز شناخته می‌شود؛ (زیدان، ۱۴۱۷ق: ۱۹۹-۲۰۳) تغییر به معنای دگرگونی، (طریحی، ۱۴۰۸ق: ج ۱، ۶۰۰؛ ابن منظور، ۱۴۰۵ق: ج ۵، ۴۰؛ زبیدی، ۱۴۱۴ق: ج ۷، ۳۳۲) گاهی صوری است مانند تغییر نمای خانه و گاهی ذاتی و به صورت تعویض است مانند تغییر خانه و مرکب و سنت تغییر از نوع دوم است؛ (راغب اصفهانی، ۱۴۰۴ق: ۳۶۸) به این معنا که خداوند احوال و یا سرنوشت فرد و یا گروهی را به خاطر تغییر در رفتارشان دگرگون کرده و عاقبت دیگری برای ایشان رقم می‌زند. این سنت در تمام بشر جاری شده و اختصاصی به جامعه مؤمن و یا کافر ندارد و گستره آن تنها شامل زندگی دنیایی انسان است و در آخرت جاری نخواهد شد. (سعید، ۱۴۰۴ق: ۳۱-۴۵)، آیات بیان‌کننده خلود، مؤید عدم امکان تغییر سرنوشت در آخرت، و جاری نشدن این سنت در آن عالم است.^۱

۱. (بقره: ۲۵، ۳۹، ۸۱-۸۲، ۱۶۱-۱۶۲، ۲۱۷، ۲۵۷ و ۲۷۵؛ آل عمران: ۱۵، ۸۷-۸۸، ۱۰۷، ۱۱۶، ۱۳۶ و ۱۹۸، نساء: ۱۳، ۱۴، ۵۷، ۹۳، ۱۲۲، ۱۶۸ و ۱۶۹؛ مائده: ۸۰، ۸۴-۸۵ و ۱۱۹؛ انعام: ۱۲۸؛ اعراف: ۳۶ و ۴۲؛ توبه: ۱۷، ۲۰-۲۲، ۶۳، ۶۸، ۷۲، ۸۸-۸۹ و ۱۰۰؛ یونس: ۲۶-۲۷ و ۵۲؛ هود: ۲۳، ۱۰۶-۱۰۷ و ۱۰۸؛ رعد: ۵؛ ابراهیم: ۲۳؛ نحل: ۲۹؛ کهف: ۱۰۷-۱۰۸؛ طه: ۷۶ و ۱۰۱؛ انبیاء: ۹۹ و ۱۰۱-۱۰۲؛ مؤمنون: ۱-۱۱ و ۱۰۳؛ فرقان: ۱۵-۱۶، ۶۸-۶۹ و ۷۴-۷۶؛ عنکبوت: ۵۸؛ لقمان: ۸-۹؛ سجده: ۱۴؛ احزاب: ۶۴-۶۵؛ زمر: ۷۲-۷۳؛ غافر: ۷۶؛ فصلت: ۲۸؛ زخرف: ۶۹-۷۱ و ۷۴؛ احقاف: ۱۳-۱۴؛ محمد: ۱۵؛ فتح: ۵؛ ق: ۳۳-۳۴؛ واقعه: ۱۷؛ حدید: ۱۲؛ مجادله: ۱۷-۱۶ و ۲۲؛ حشر: ۱۶-۱۷؛ تغابن: ۹-۱۰؛ طلاق: ۱۱؛ جن: ۲۳؛ انسان: ۱۹؛ بینه: ۶ و ۸).

چیزی که از سنت تغییر به ذهن متبادر می‌شود تغییر نعمت است اما این سنت منحصر به نعمت نیست بلکه گاهی تغییر نعمت، (انفال: ۵۳؛ نحل: ۱۱۲) گاهی تغییر عاقبت (هود: ۱۱۷؛ سبأ: ۱۶) و دیگر بار به صورت عمومی بدون اشاره به مورد خاصی (رعد: ۱۱) است.

انواع متغیرها

طبق مفاد سنت تغییر، دگرگونی رفتار و عملکرد یک شخص و یا جامعه منجر به تغییر سرنوشت آنها می‌شود، این تحول به سه‌گونه متصور است زیرا یا درونی و بدون کمک دیگران است و یا بیرونی و یا ممزوج.

الف) تغییر از درون (نگاه و امید به خود و توانایی‌ها)

اولین نوع تغییر، دگرگونی از درون است، به این معنی که فرد یا جامعه با تکیه بر توانایی‌های خود و با حرکت و تلاش، سرنوشت خویش را تغییر دهد، این‌گونه از تغییر هم در فرد قابلیت تحقق دارد و هم جامعه به عنوان یک شخصیت منسجم با تلاش و کوشش افرادش می‌تواند در تغییر سرنوشت خویش مؤثر باشد؛ این‌گونه از تغییر در راستای سنت تغییر قرار می‌گیرد؛ و جریان آن در پیروزی حق بر باطل به این معنی است که فرد و جامعه مظلوم در برابر باطل و ظالم خیزش کرده و بایستد.

این‌گونه از تغییر، (نگاه و امید به خود و توانایی‌ها) در برخی از فیلم‌ها به نمایش گذاشته شده که از آن جمله می‌توان به فیلم رزمناو پوتمکین، اشاره کرد.

ب) تغییر به وسیله دیگران و یا ما وراء (نگاه و امید به متغیر بیرونی)

نوع دوم تغییر، دگرگونی از بیرون است، به این معنی که فرد یا جامعه بدون نظر به توانایی‌های خود و بدون ایجاد تغییری در عملکرد خود منتظر این باشد که بار این تحول را دیگران به دوش بکشند و یک نفر فردی از بیرون یا کرات دیگر بیاید و سرنوشت ایشان را تغییر دهد، این نوع تفکر غیر واقع‌بینانه، تخیلی و مخالف سنت تغییر است؛ و جریان آن در پیروزی حق بر باطل به این است که یک ابرقهرمان و نجات‌دهنده تمامی بار این تغییر را به دوش می‌کشد و یک تنه دنیا را نجات داده و یا اصلاح می‌کند و نماد باطل و اهریمن را از بین می‌برد، در حالی که سنت خداوند بر تغییر این چنینی بنا نشده است؛ زیرا مطابق

سنت تغییر، دگرگونی وضعیت و سرنوشت فرد و جامعه مرهون تلاش و فعالیت همان شخص و یا افراد همان جامعه است و انتظار تغییر به وسیله منجی خیالی، بدون ایجاد دگرگونی و کوشش در رسیدن به این هدف، انتظاری عبث خواهد بود.

این گونه از تغییر، را می‌توان در بسیاری از فیلم‌های تخیلی به وضوح مشاهده کرد که از آن جمله می‌توان به آثار ابرقهرمانی مانند مرد عنکبوتی، بتمن و برخی از قسمت‌های سری فیلم‌های جنگ ستارگان، ارباب حلقه‌ها، مردان ایکس و بیگانگان، اشاره کرد.

ج) تغییر از درون با کمک نجات‌دهنده

نوع سوم تغییر، دگرگونی فرد و یا جامعه از درون، با تکیه بر توانایی‌های خود و با کمک و راهنمایی نجات‌دهنده بیرونی است، این گونه از تغییر مانند نوع اول تغییر، واقع‌بینانه است و در راستای جریان سنت تغییر قرار می‌گیرد؛ و به دو شیوه امکان‌پذیر است:

روش یکم: تغییر از درون رخ می‌دهد و به کمک یک منجی است و شخص و یا گروه نجات‌دهنده بهره‌ای از جنبه الهی ندارند و تنها یک نجات‌دهنده عرفی و انسانی هستند، این نوع از تغییر گرچه واقع‌بینانه است اما در دنیای امروز که هر کس به دنبال سود و بهره خود و بیرون آوردن گلیم خود از آب است؛ چنین انتظاری از منجی عرفی و انسانی، امیدی برباد رفته است.

این روش از تغییر (تغییر از درون با کمک نجات‌دهنده بیرونی غیر الهی)، نیز در پاره‌ای از فیلم‌ها به نمایش گذاشته شده که از آن جمله می‌توان به فیلم هفت سامورایی و هفت دلاور اشاره کرد.

روش دوم: تغییر از درون و به کمک یک منجی رخ می‌دهد و این نجات‌دهنده دارای جنبه روحانی و معنوی است؛ این نوع از تغییر یا در یک فرد رخ می‌دهد و یا در جامعه و تغییر هم یا به صورت جزئی، شخصی و یا منطقه‌ای است، یا به صورت عمومی و جهانی، و شخص منجی معنوی و روحانی نیز یا تنها دارای نماد معنوی است مانند یک کشیش و یا یک روحانی و یا نجات‌دهنده الهی و موعود ادیان است.

در صورتی که پیروزی حق برباطل با تغییر و دگرگونی جامعه محقق شود و منجی نیز همان موعود الهی و کسی باشد که از جانب خداوند وعده داده شده و قرار است رهبری تغییر را بر عهده گیرد و با کمک افراد رشد یافته در همین جامعه این دگرگونی را سامان بخشد؛ این ترجمان صحیح منجی‌گرایی خواهد بود.

امپراتوری هالیوود در تلاش است فیلم‌هایی از این دست بسازد و منجی را یهودی و یا مسیحی صهیونیست معرفی کند و منجی و مهدی اسلام را در جبهه باطل قرار داده

بررسی سنت تغییر در فیلم هفت سامورایی

معرفی فیلم

هفت سامورایی (به ژاپنی: 七人の侍) فیلمی حماسی به کارگردانی آکیرا کوروساوا و محصول سال ۱۹۵۴ شرکت ژاپنی توهو است. این فیلم که عموماً از آن به عنوان یکی از بهترین فیلم‌های تاریخ سینما یاد می‌شود، طولانی‌ترین فیلم کوروساوا است.

داستان فیلم

اهالی یک روستا که به خاطر حمله راهزن‌ها، به فلاکت و تنگدستی افتاده‌اند، پس از مواجهه با تهدید راهزنان و مشورت با پیردهکده، تنها راه چاره را در پیدا کردن چند سامورایی برای محافظت از روستا در مقابل غارت راهزنان می‌بینند. چند نفر از اهالی بدین منظور راهی شهر می‌شوند و پس از تلاش فراوان و چند بار شنیدن جواب رد، موفق می‌شوند یک سامورایی با اخلاق به نام کامیئی شیمادا را پیدا کنند. او وقتی می‌فهمد که دستمزدش فقط روزانه سه وعده برنج به عنوان غذاست، از این کار منصرف می‌شود اما با دیدن فلاکت روستائیان دلش برای آنها می‌سوزد و تصمیم به یاری آنان می‌گیرد. او با پرسیدن موقعیت مکانی روستا، به این نتیجه می‌رسد که برای مقابله با راهزنان به هفت سامورایی نیاز خواهد داشت. به همین مقصود، اهالی دهکده و خود شیمادا به دنبال شش سامورایی دیگر می‌گردند. پنج سامورایی دیگر پیدا می‌شوند، و شیمادا به علت تنگی وقت از یافتن سامورایی هفتم منصرف می‌شود. شب قبل از حرکت یک سامورایی دیگر به جمع‌شان افزوده می‌شود اما آنها به دلیل اخلاق خاص او از پذیرفتن وی سرباز می‌زنند. با این حال، فرد هفتم همه جا به دنبال آنها می‌رود و خودش را به عنوان هفتمین سامورایی در جمع سامورایی‌ها تثبیت می‌کند. سامورایی‌ها هنگام ورود به روستا با استقبال سرد اهالی روبرو می‌شوند ولی دل‌سرد نشده و آماده‌سازی را شروع می‌کنند، پس از ساخت استحکامات، حفر خندق، مسدود کردن راه‌های ورود به دهکده و آموزش مبارزه به مردان دهکده، فصل درو فرا می‌رسد و محصول روستا درو می‌شود. سامورایی‌ها و اهالی که در انتظار رسیدن راهزن‌ها نشسته‌اند با سه دیده‌بان مواجه می‌شوند و دو نفرشان

را می‌کشند و دیگری را به اسارت می‌گیرند. راهزن اسیر شده تعداد و محل استقرار راهزنان را فاش می‌کند و به دست اهالی کشته می‌شود. سه سامورایی و یک راهنما به مخفیگاه راهزنان می‌روند و هنگامی که راهزنان در خواب به سر می‌برند، اقامتگاه‌شان را به آتش کشیده و چند راهزن را به ضرب شمشیر می‌کشند. در ادامه راهزنان به روستا هجوم می‌آورند و پس از چند شبانه‌روز نبرد سرانجام، سامورایی‌ها به کمک اهالی روستا و جانفشانی ایشان، موفق می‌شوند تمام راهزن‌ها را به قتل برسانند. در این میان چهار سامورایی و تعدادی از اهالی روستا کشته می‌شوند. در نهایت، سه سامورایی بازمانده رقص و شادی روستائیان را تماشا می‌کنند.

بازتاب سنت تغییر در فیلم

در این فیلم سنت تغییر به خوبی نمایش داده شده است، و از نوع سوم تغییر و روش یکم است که تغییر از درون با کمک منجی برونی غیرالهی است، اهالی روستا پس از احساس خطر و درک ضرورت مبارزه و پی بردن به ناتوانی خود و کمی امکانات درونی، حرکت کرده و نجات‌دهنده‌ای را از بیرون طلب کرده و به دنبال سامورایی می‌گردند؛ و با کمک آنها بر راهزنان پیروز می‌شوند.

مرحله ابتدایی تغییر: تسلیم ظلم نشدن و جمع شدن در نزد پیر آسیابان، به پا خاستن عده‌ای برای پیدا کردن سامورایی و ساکت کردن، یا به حرکت در آوردن افراد محافظه کار (حرکت و خیزش آغازین)

مرحله تغییر کامل: تلاش فراگیر و کار طاقت‌فرسا برای آماده کردن استحکامات روستا، بذل هر آنچه در توان دارند برای پیروزی و دیدن آموزش همگانی نبرد و استفاده از هر سلاح در دسترس (پایداری در مسیر پیروزی)

جلوه‌های هنری و تصویری فیلم در عرصه جدال حق و باطل و پیروزی نهایی حق

ظلم و ظالم

نمایش ظلم: تصمیم بر غارت روستا پس از برداشت محصول (سودجویی و منفعت‌طلبی باطل)، استفاده رهبر باطل از اسلحه در برابر شمشیر
 نمایش سیطره ظلم و ظالم: فیلم با هوای گرفته و ابری آغاز می‌شود؛ این هوای ابری و گرفته در طول داستان مدام نشان داده می‌شود، ترس و وحشت مردم از ظالم را نیز با

مخفی شدن مردم و حاضر نشدن برای خوشامدگویی به سامورایی‌ها به نمایش می‌گذارد. نمایش ظلم ستیزی سامورایی منجی: در صحنه‌های آغازین فیلم، کامبی شی ماداس به یک زن کمک کرده و کودک اسیر او را (نماد مظلومیت) با کشتن ظالم آزاد کرده و به آغوش مادر برمی‌گرداند.

نبرد حق و باطل

سختی نبرد: نمایش این سختی، با صحنه‌های گزینش سخت سامورایی‌ها و مبارزه با راهزنان در باران و گل‌ولای
تدریجی بودن پیروزی: علامت‌گذاری روی پارچه به تعداد راهزنان و خط زدن علامت‌ها پس از کشته شدن آنها توسط کامبی شی ماداس.
تکنیک‌های نبرد: نفوذ در جبهه باطل و آتش زدن محل تجمع راهزنان و گرفتن تلفات از آنها و...

هزینه پیروزی حق

نمایش از خودگذشتگی سامورایی‌ها: قبول کردن سه وعده غذا در روز برای پاداش و مزد مبارزه، دادن خوراک برنج خود به کودکان پس از آگاهی از گرسنگی ایشان
نمایش از خودگذشتگی مردم برای پیروزی حق: به سامورایی‌ها خوراک برنج داده و خود جومی‌خورند

نشان دادن قبر چهار سامورایی و مردمی که در این مبارزه کشته شدند
مقایسه هزینه و دستاورد با نشان دادن پی در پی قبرستان و جشن
سنت تغییر: نمایش تجمع آغازین مردم در کنار پیروستا و مطرح کردن مشکل، حرکت از درون برای پیدا کردن منجی، صحنه آموزش مردم روستا به وسیله سامورایی‌ها، شرکت کردن تمام مردم در کشتن رهبر جبهه باطل در صحنه‌های انتهایی فیلم

حلاوت پیروزی حق

نمایش پرچم برافراشته هفت سامورایی پس از نابودی کامل راهزنان (غلبه حق بر باطل)

شادی مردم در جشن شالی‌کاری
وزش باد در قبرستان در پایان فیلم و نمایش زودگذر بودن سختی‌ها و هزینه‌ها و باقی ماندن لذت پیروزی

جمع بندی

این فیلم با موضوع حق و باطل و با فرهنگ شرقی غیراسلامی ساخته شده اما جدال حق و باطل و پیروزی نهایی حق را به خوبی برجسته نموده است و سنت تغییر را در متن فیلم بازتاب داده و روند تغییر را نیز به خوبی به نمایش گذاشته است.

بررسی سنت تغییر در فیلم هفت دلاور

معرفی فیلم

هفت دلاور (به انگلیسی: The Magnificent Seven) فیلمی آمریکایی در ژانر وسترن محصول سال ۱۹۶۰ به کارگردانی و تهیه کنندگی جان استرجمی باشد. از این فیلم که برداشتی آزاد از فیلم هفت سامورایی ساخته آکیرا کروساوا است به عنوان یکی از برترین فیلم‌های ژانر خود یاد می‌شود.^۱

یک فیلم آمریکایی دیگر نیز با همین نام و همین سبک به کارگردانی آنتوان فوکوآ و نویسندگی نیک پیزولاتو و ریچارد ونک در سال ۲۰۱۶ ساخته شد و در حقیقت نسخه بازخلق شده فیلم هفت دلاور محصول سال ۱۹۶۰ به شمار می‌رود.^۲

داستان فیلم

راهزنان به فرماندهی شخصی به نام کالبرا روستاها را غارت کرده و آذوقه خود را تهیه می‌کنند، به یک روستا حمله کرده و مقدار زیادی از محصول واحشام مردم را می‌برند و معترضان را می‌کشند، حتی صندوق اعانات کلیسا را هم خالی کرده و بنا می‌گذارند بقیه اموال را در مرحله بعد غارت کنند، اهالی روستا از این وضعیت ناراحت شده و تصمیم می‌گیرند در برابر باطل بایستند و پس از مشورت با پیرروستا به این نتیجه می‌رسند که بایستی تفنگ بخرند و مبارزه کنند، البته برخی از محافظه‌کاران با این فکر مخالفند، مردم حق طلب آنها را قانع کرده و سه نفر برای خرید اسلحه به طرف شهر راه می‌افتند.

عده‌ای می‌خواهند جنازه برده سرخپوست خود را در قبرستان شهر دفن کنند و برخی

۱. www.wikipedia.org - ۱۳۹۹/۰۱/۱۰

۲. www.wikipedia.org - ۱۳۹۹/۰۲/۰۴

نژادپرستان مانع این کار می‌شوند، شخصی به نام گری (کریس آدامز) کالسکه حامل سرخپوست را به قبرستان برده و دفن می‌کند و مخالفان را سرکوب می‌نماید، روستانشینان که شاهد شجاعت او هستند تصمیم می‌گیرند با او مشورت کنند و او می‌گوید اسلحه‌گران است و اگر هفت تیرکش استخدام کنید ارزان تر است؛ روستانشینان به او پیشنهاد کار داده و او را برای محافظت از روستا در برابر راهزنان استخدام می‌کنند، گری به دستمزد ناچیزی راضی شده و پس از جمع کردن شش نفر دیگر به طرف روستا راه می‌افتند، تفنگداران هنگام ورود به روستا با استقبال سرد اهالی روبرو می‌شوند ولی دلسرد نشده و آماده‌سازی را شروع می‌کنند، پس از ساخت استحکامات، مسدود کردن راه‌های ورود به روستا و آموزش مبارزه و کار با اسلحه به اهالی دهکده، آماده رویارویی با راهزنان می‌شوند، مبارزان و روستائیان در مرحله اول درگیری پیروزی جزئی به دست می‌آورند، اما با خیانت یکی از اهالی روستا غافلگیر شده و اسیر کالبرا می‌شوند، رئیس راهزنان به تفنگداران پیشنهاد شراکت در غارت می‌دهد اما آنها قبول نمی‌کنند، دزدان برای در امان ماندن از حکومت مرکزی دلاوران را آزاد کرده از روستا می‌رانند اما آنها دوباره برای کمک به مردم خطر را به جان خریده و به محل برمی‌گردند و پس از مبارزه‌ای طولانی با همیاری و جانفشانی اهالی بر غارت‌گران پیروز می‌شوند و آنها را نابود می‌سازند و در این میان عده‌ای از اهالی روستا و چهار نفر از هفت دلاور کشته می‌شوند.

بازتاب سنت تغییر در فیلم

این فیلم نیز گرچه با نگاه غربی و در سبک وسترن ساخته شده است اما سنت تغییر را به خوبی نمایش داده است، این تغییر از نوع سوم و روش یکم است که تغییر از درون با کمک منجی بیرونی غیر الهی است، اهالی روستا پس از احساس خطر و درک ضرورت مبارزه و پی بردن به ناتوانی خود و کمی امکانات درونی، حرکت کرده و نجات‌دهنده‌ای را از بیرون طلب کرده و به دنبال اسلحه و آموزش کار با آن و استخدام هفت تیرکش می‌گردند؛ و با کمک آنها بر راهزنان پیروز می‌شوند.

مرحله ابتدایی تغییر: تسلیم ظلم نشدن و جمع شدن در نزد بزرگ روستا، به پا خاستن عده‌ای برای پیدا کردن اسلحه و مبارزه و ساکت کردن، یا به حرکت در آوردن افراد محافظه‌کار (حرکت و خیزش آغازین)

مرحله تغییر کامل: تلاش فراگیر و کار طاقت فرسا برای آماده کردن استحکامات روستا، بذل هر آنچه در توان دارند برای پیروزی و دیدن آموزش همگانی نبرد و استفاده از هر سلاح در دسترس (پایداری در مسیر پیروزی)

جلوه‌های هنری و تصویری فیلم در عرصه جدال حق و باطل و پیروزی نهایی حق

ظلم و ظالم

نمایش ظلم: تصمیم کالبرا بر غارت کامل روستا پس از برداشت محصول (سودجویی و منفعت طلبی باطل)

نمایش سیطره ظلم و ظالم: فیلم با تاخت و تاز راهزنان در دشت باز و یکه‌تازی ایشان و حمله به محصول و دسترنج روستائیان آغاز می‌شود؛ ترس و وحشت مردم از ظالم را نیز با مخفی شدن مردم و حاضر نشدن برای خوشامدگویی به مبارزان به نمایش می‌گذارد. نمایش ظلم ستیزی تفنگدار منجی: در صحنه‌های ورود روستائیان به شهر، گری به یک عده برای دفن جنازه سرخپوست (نماد مظلومیت) در قبرستان شهر کمک کرده و با سرکوب نژادپرستان این کار را انجام می‌دهد.

نبرد حق و باطل

سختی نبرد: نمایش این سختی، با صحنه‌های گزینش سخت تفنگدارها
تدریجی بودن پیروزی: شمردن تعداد راهزنان کشته شده توسط هر کدام از دلوران و حالت مسابقه دادن به آن
تکنیک‌های نبرد: نفوذ در جبهه باطل و کسب اطلاعات و گرفتن تلفات از آنها و...

هزینه پیروزی حق

نمایش از خودگذشتگی هفت تیرکشان: قبول کردن سه وعده غذا در روز برای پاداش و مزد مبارزه، دادن غذای خود به کودکان پس از آگاهی از گرسنگی ایشان، و درست کردن اسباب بازی برای آنها

نمایش از خودگذشتگی مردم برای پیروزی حق: به مبارزان برنج و کباب داده و خود لوبیا پخته با نان خشک می‌خورند

نشان دادن صحنه کشته شدن چهار دلور از زوایای مختلف و تصویرپردازی کشته شدن مردم در مبارزه حق علیه باطل.

اهدای چهار دسته گل توسط کودکان روستا به قبر دلاوران کشته شده و ادای احترام به آنها

سنت تغییر: نمایش تجمع آغازین مردم در کنار پیروستا و مطرح کردن مشکل، حرکت از درون برای پیدا کردن منجی، صحنه آموزش کار با اسلحه به مردم روستا، شرکت کردن مردان روستا در کشتن راهزنان

حلاوت پیروزی حق

نشان دادن مردم در حال برداشت محصول و تبسم پیروستا

جمع بندی

این فیلم با موضوع حق و باطل و با فرهنگ غربی ساخته شده اما جدال حق و باطل و پیروزی نهایی حق را تا حدودی برجسته نموده و روند تغییر را نیز به نمایش گذاشته است؛ البته با مقایسه جلوه‌های تصویری آن با فیلم هفت سامورایی در می‌یابیم که هفت سامورایی در القای این مفهوم بسیار کارآمدتر عمل کرده و از جلوه‌های هنری بیشتری در این مهم بهره گرفته است

نقش سنت تغییر در زمینه سازی ظهور

حکومت امام مهدی عج به دلیل ماهیت جهانی نیاز به تغییر اساسی و گسترده دارد؛ زیرا می‌خواهد تمامی بشریت را از ظلمت درآورده به نور برساند و تنها ابلاغ دین، برای تحقق چنین حکومتی کافی نیست که اگر کافی می‌بود، در زمان پیامبر ص این آرزو محقق می‌شد (صدر، ۱۴۱۰ق: ۵۶).

توجه به جریان سنت تغییر می‌تواند این انگیزش را ایجاد کرده و تغییر را عمومی و همه‌گیر کند و چنین تغییر عمومی‌ای نقش اساسی در زمینه سازی ظهور دارد.

جریان سنت تغییر چه به صورت عام معنا شود، و یا به معنای تغییر عاقبت، در نظر گرفته شود، برای رهروان حق و هدایت، ماهیت انگیزشی و برای اهل باطل حالت بازدارندگی دارد، و این هر دو نقش به‌سزایی در آماده‌سازی جامعه پیش از ظهور و زمینه سازی برای ظهور دارد، زیرا توجه به سنت تغییر و این که تعیین سرنوشت هر کس در گرو حرکت و تغییر خود اوست، به حق‌مداران نهیب خیزش و دگرگونی می‌زند و می‌فهماند که اگر می‌خواهند در راستای پیروزی و اعتلای حق کاری از پیش ببرند لازم

است ابتدا این دگرگونی را از خود شروع کرده و جامعه خود را برای ایجاد تغییر به تکاپو درآورند. این حرکت‌ها تجلی کامل حق را نزدیک کرده و زمینه ساز ظهور خواهد شد. در جبهه باطل نیز اگر طالب هدایتی در بین ایشان باشد با نظر داشت سنت تغییر، از فرورفتن بیشتر در گناه و کفر خودداری کرده و از صف باطل‌گرایان خارج شده و به حق پرستان می‌پیوندد، و سنت تغییر به معنای تغییر نعمت نیز، برای اهل باطل حالت تهدیدکننده دارد و اعلان می‌دارد که زوال نعمت، نابودی و هلاک، نتیجه عمل خود ایشان است.

البته تمامی این آثار تربیتی مربوط به باورمندان به خدا و تأثیر او در هستی است؛ اما افرادی که اعتقادی به وجود خداوند ندارند، اگرچه سنت تغییر در مورد ایشان نیز جاری است اما آنها غیر از عالم ماده، مؤثر دیگری را نمی‌شناسند تا بر اساس اعتقاد به سنت‌های او تغییری در اعمال‌شان حاصل گردد.

نتیجه‌گیری

پیروزی حق بر باطل با تلاش و جدیت در جبهه حق امکان‌پذیر است این تحول در جبهه حق، که با نام سنت تغییر شناخته می‌شود به این معنی است که تغییر اندیشه، رفتار و کردار یک ملت، مایه تغییر سرنوشت آن جامعه است، و جریان این سنت، به عنوان یکی از سنت‌های الهی، زمینه ساز پیروزی حق بر باطل است، و بایسته است که در فیلم‌هایی با موضوع نبرد حق و باطل و پیروزی حق، منعکس گردد، در این راستا دو فیلم هفت سامورایی و هفت دلاور تحلیل و مقایسه شد و با تحلیل جلوه‌های تصویری در آنها مشخص شد که گرچه هر دو فیلم به این روند تغییر توجه کرده‌اند و آن را به نمایش گذاشته‌اند اما با فرهنگ دینی و مقدس بیگانه‌اند و جای آن دارد تا فیلمنامه‌نویسان و تهیه‌کنندگان به دنبال آثاری باشند تا این مهم را در فضای بهتر و هدفمندتر به نمایش بگذارند.

منايع

قرآن كريم

١. ابن منظور (١٤٥٥ق)، لسان العرب، قم، نشر أدب حوزة.
٢. ابن كثير، اسماعيل بن عمر (١٤١٩ق)، تفسير القرآن العظيم، بيروت، دارالكتب العلمية (منشورات محمد علي بيضون)، اول.
٣. آلوسي، محمود بن عبد الله (١٤١٥ق)، روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني، بيروت، دارالكتب العلمية (منشورات محمد علي بيضون)، اول.
٤. الخطيب، صالح احمد (١٤٢٥ق)، السنن الالهية في الحياة الانسانية واثرايمان بها في العقيدة والسلوك، رياض، مكتبة الرشد، اول.
٥. راغب اصفهاني، حسين بن محمد (١٤٥٤ق)، مفردات ألفاظ القرآن، بي جا، دفتر نشر الكتاب، دوم.
٦. رشيد رضا، محمد رشيد (١٤١٤ق)، تفسير القرآن الحكيم الشهير بتفسير المنار، بيروت، دارالمعرفة، اول.
٧. زبيدي (١٤١٤ق)، تاج العروس، تحقيق: علي شيري، بيروت، دارالفكر.
٨. زحيلي، وهبه (١٤٢٢ق)، التفسير الوسيط، دمشق، دارالفكر، اول.
٩. زيدان، عبد الكريم (١٤١٧ق)، السنن الالهية في الامم والجماعات، بيروت، مؤسسه الرسالة، سوم.
١٥. سعيد، جودت (١٤٥٤ق)، حتى يغيروا ما بانفسهم، بي جا، بي نا.
١١. سيد قطب (١٤٢٥ق)، في ظلال القرآن، بيروت، دارالشروق، سي وپنجم.
١٢. صدر، محمد باقر (١٤١٥ق)، بحث حول المهدي عليه السلام، بيروت، دارالتعارف للمطبوعات، اول.

١٣. طباطبائي، محمد حسين (١٣٩٥ق)، الميزان في تفسير القرآن، بيروت، مؤسسة الأعلمي للمطبوعات، دوم.
١٤. طريحي، فخرالدين (١٤٥٨ق)، مجمع البحرين، تحقيق: سيداحمد حسيني، بي جا، مكتب النشر الثقافة الإسلامية، دوم.
١٥. عاشور، مجدى محمد (١٤٢٧ق)، السنن الالهية في الامم والافراد في القرآن الكريم، اصول و ضوابط، مصر، دارالسلام، اول.
١٦. محزون، محمد أ.د (١٤٣٢ق)، السنن الاجتماعية في القرآن الكريم و عملها في الامم والدول، رياض، دارطيبة، اول.
١٧. مطهرى، مرتضى (١٣٨٣ش)، مجموعه آثار، تهران، صدر، هشتم.
١٨. مقدم، احمد حامد (١٣٧٦ش)، سنت هاى اجتماعى در قرآن، مشهد، آستان قدس رضوى، سوم.
١٩. (www.wikipedia.org - ١٥/٠١/١٣٩٩)